

NORD-BORNHOLMS UGEBLAD

Udgivet af et Interessentskab.
Ansvarshavende: Otto Gornitzka.
Forretningsfører: Sparekasseb. Ridder
Trykt i Allinge Bogtrykkeri.

Avertissementsprisen er pr. Petitlinie
for Inserter paa Forsiden 15 Øre.
Almindelige Annoncer 1. Gang 10 Øre
eftertølgende Gang 5 Øre.

Nr. 108

Fredag den 29. Oktober 1915

3die Aarg.

„Nord-Bornholms Ugeblad“
trykkes i et Antal af mindst 1600 Exempl.
og forsendes gennem Postvæsenet i Allinge.
Sandyg, Olsker, Rutsker, Rø og Klemensker.

„Nord-Bornholms Ugeblad“,
har den største Udbredelse i Nordre Herred
bliver læst i ethvert Hjem og egner sig der-
for bedst til Avertering.

„Nord-Bornholms Ugeblad“
optager gerne Bekendtgørelser af enhver Art
saasom Køb, Salg, Foreningsmeddelelser,
Efter- eller Aflysninger, Auktioner etc.

„Nord-Bornholms Ugeblad“
udgaaar hver Fredag, kan bestilles paa alle
Postkontorer samt paa Bladets Kontor og
koster 50 Øre Kvartalet.

Kan Irland alene forsyne Eng- land med Flæsk og Smør?

Der læses for Øjeblikket paa de
britiske Øer en energisk Agitation
for at forøge Hjemmeproduktionen
af Fødevarer. Paa Irland har der
været afholdt en Række Møder i den
Anledning, og Landbolforeninger og
Fagblade kappes i Ivrighed for at
faa Landmændene til at dyrke Jor-
den saa intensivt som muligt. Hus-
dyravlens vises ny og stor Interesse,
ny Regler og Metoder anvises, kort
sagt, det handels- og industridrivende
England har pludselig faaet Øjnene
op for det nødvendige og fordelagtige
i at forøge Landbrugets Produktion
saa meget som muligt.

Straks, da Tyskerne proklamerede
deres Undervandskrig, blev Englæn-
derne forskrækkede, for at deres Til-
førsel af Levnedsmidler skulde blive
usikker og utilstrækkelig. Regerin-
gen nedsatte derfor en Kommission,
der skulde undersøge, hvad der kunde
gøres for at forøge Landbrugets
Produktion. Kommissionen afgav
Betænkning i Juli Maaned, og se-
nere blev Betænkningen offentliggjort.
Det viste sig da, at der bl. a.
blev foreslaaet at garantere Landbru-
get en Mindstpris for Hvede, for
derved at friste Bønderne til at for-
øge deres Hvedearealer. Men kort
eller, Betænkningen var afgivet, var
man i England bleven klar over den
tyske Undervandskrigs Fallit. Ty-
skerne egnede ikke i nævneværdig
Grad at genere den engelske Søfart,
og det medførte, at alle de gode
Raad, Kommissionen var kommen
med, blev lagt til Side af Regeringen
med den Motivering, at da det nu
viste sig, at Tilførslen af Fødemid-
tel Dets kunde foregaa uhindret, øns-
kede man ikke for Øjeblikket at binde
store Kapitaler i Landbruget,
da man i høj Grad havde Brug for
Penge paa andet Sted.

For Irland havde Forslaget om
Mindstpriser for Hvede ikke stor
Betydning, Smør- og Kvægproduktio-
nen der spiller en stor Rolle. Ir-
land er ca. 83,790 Kvadratkilometer
mod Danmarks 38,985, altsaa godt
og vel dobbelt saa stor som Dan-
mark. Det Areal, der kan dyrkes i
Irland, er ligeledes dobbelt saa stort

som Danmarks, men paa Grund af
Vanrøgt og Elendighed er Irlands
Landbrug adskilligt tilbage de fleste
Steder. Men siden

Andelsvæsnet

har faaet kraftig Indpas i Landet og
skabt en god Basis for de mange
Smaa-brugs Rentabilitet, har Sagen
taget en anden Vending. Ierne har
lært os Kunsten af, de producerer
nu Smør og Flæsk af lige saa god
Kvalitet som det danske. — For irsk
Smør fra Andelsselskaber der i Lig-
hed med vort Lurmærke indført et
Fællesmærke, der garanterer for den
gode Kvalitet, og irsk Flæsk betales
i Reglen med større Priser end det
danske paa Londons Marked. Slag-
ordet om Verdens dygtigste Land-
mænd kan ikke længere være en
Sovepude for os.

Det irske Andelsselskab (The Irish
Agricultural Organisation Society)
begyndte at arbejde for 25 Aar siden,
men i Løbet af de sidste Aar er Sel-
skabet gaaet frem med Kæmpeskridt.
For Øjeblikket er Medlemsantallet
107,000, og en Mængde Andelsfore-
ninger som Mejerier, Slagterier, Høn-
serier, Banker osv. sorterer under
Selskabet. Mejeriernes Antal var i
1914 433 med et Smørsalg paa over
50 Mill. Kr.

Siden Krigen Udbrud har de stad-
ig stigende Priser forøget de irske
Bøunders Produktion ret betydeligt,
og Ierne er opmærksomme paa
den Tilbagegang af Landbrugspro-
dukter paa Englands Marked, der
finder Sted for Danmarks Vedkom-
mende. De ønsker intet hellere end
at erobre den Plads, vi har, og nu
da Kvaliteten af de Produkter, der
stammer fra Andelsforeningerne, kan

maale sig med de danske

har de selvfølgelig ikke vanskeligt
ved at faa deres Landsmænd til at
foretrække deres Smør og Flæsk.
Der arbejdes derfor kraftigt paa at faa saa
mange Landmænd som muligt i An-
delsselskaberne for derved at skabe
Kontrol med Produkterne, endnu er
der langt igen, men i det sidste Aar
har Tilgangen dog været meget be-
tydelig.

Irlands Kvæg og Svinebestand er
ret talrig, men endnu meget uens-
artet. Der ligger imidlertid en stor
Arbejdsmark aaben derovre i Form
af Forbedring af Racerne og Behand-
ling af Kvæget. Efter de sidste Tæl-
linger har Danmark og Irland føl-
gende Kvægbestand:

	Hornkvæg	Svin	Faar
Danmark	2,416,000	1,919,000	533,000
Irland	4,844,000	1,205,000	3,600,000

Den store Nedgang i vore Smør-
og Flæskelieferancer, som den sidste
Tid har bragt, kan gerne medføre,
at Iernes Produkter og Magarinen
indtager vor Plads i de engelske
Spisekamre, og naar Krigen engang
er forbi, og vi aller skal til at sende
hele vor Produktion til England,
finder vi maaske Døren stængt de
fleste Steder. Saa er det et Spørgs-

maal, om vi har Raad til helt eller
delvis at undvære de 4—500 Mill.
Kroner, som vi i de sidste Aar aar-
lig har hentet hjem for vore Land-
brugsprodukter. Su. A.

I Drømme.

(Efter Heine)

—0—

Jeg græd en Nat i Drømme —
J. drømte, at du var død.
Jeg vaagned — og hiede Taarer
paa mine Kinder flød!

Jeg græd en Nat i Drømme —
drømte, jeg var forladt.
Jeg vaagned — og laa og hulked
den lange, mørke Nat!

Jeg græd en Nat i Drømme —
drømte, du blev mig god.
Jeg vaagned — og dog bestandig
strømmed min Taareflod!

Christian Jørgensen.

Hartkorn og Gaarde

paa Bornholm for 100 Aar siden.

Efter Amtmand Thaarups Optegnelser.

—0—

Alt Jordegods paa Bornholm var
tidligere Kongens (Kronens) eller
Bøndergods til Hammershus Slot.
Bønderne havde dog fri Raadighed
over deres Gaarde og Jorder, naar
de ydede en aarlig Brugsskat (Land-
gæld) eller gjorde Ægt og Arbejde.
Desuden maatte der ved Ejerskifte
erlægges en vis Afgift (Husbonds-
hold), der ved kgl. Res. var bestemt
til 5 Rdl.

Gaarde og Huse var ikke, som
i det øvrige Danmark, samlede i
Landsbyer, men laa spredt over hele
Øen. De havde oprindelig deres
Jorder samlede omkring Gaarden,
men efterhaanden er disse ved Arv,
Køb eller Udstykning blevne delte
og adskille i Lodder og Parceller,
saa mange Bønder tidt havde Jord
langt fra deres egen Gaard, der da
drevs selvstændig eller sammen
med Gaarden, indtil der kunde op-
naas passende Mageskifte.

Ved Afgiftens Beregning toges
Hensyn til den benyttede Dyrknings-
maade, nemlig at Jorden burde ligge
brak (hvile) hvert 3. Aar. Endvidere
undersøgte, hvor meget af de kendte
brugelige Sædarter der kunde udsaa
paa hver Gaards Agerland, og idet
man regnede 1 Td. Rug (eller Byg)
som en Normalenhed, der svarede
til 1/2 Td. Boghvede, 1/2 Td. Ærter,
1 1/2 Td. Blandsæd og 2 Td. Havre,
delt man Udsæden i 3 Parter, hvoraf
den ene fradrog for Brakjorden;
de to andre Parter deltes altsaa i 3
Parter, hvoraf den ene blev den
skattepligtige, og det Tøndetal
reduceret Udsæd, som dette udgjorde,
bestemt Tøndetallet for Skylden,
hvorfor Agerjorden blev ansat, og
hvorefter Kongens eller Kronens
Domæne-Indtægter blev beregnet og
fastsat.

Naar Skylden eller Hartkornet for
Jorden paa denne Maade var sat,

beregnete man efter en vis Takst
de Produkter, som Gaardens eller
Jordens Bruger skulde svare in na-
tura, og som man under ét kaldte
„Landgæld“.

— Bornholms Hartkorn udgjorde
7958 Tdr. 4 Skp. 1 Alb., desuden
var hver Præste- og Degnegaard
ansat til henholdsvis 10 og 5 Tdr.
Htk. eller ialt 287 Tdr. 3 Skp. —
Ingen Gaard stod ansat højere end
„Simlegaard“ i Klemensker, hvis
Hartkorn var 27 Tdr. 4 Skp. Smør-
skatten af denne Gaard var aarlig
3 Tdr. eller 42 Lpd. Den næste
Gaard i Hartkorns Størrelse var
„Vallensgaard“ 18 Tdr. Med disse
Gaarde var der ialt 39, hvis Hart-
korn var 12 Tdr. og derover.

Der var her, som overalt, megen
Ulighed i Hartkorn. Aaker Sogns
Strandgaarde — nogle af de bedste
paa Øen — var ansat lavere i Htk.
end samme Sogns Lynggaarde, der
var usle og kun 1/4 af Værdien.

Alle Øens Fæste- eller Vornede-
gaarde tilligemed en Del Selvejer-
gaarde, der vare komne i kgl. Besid-
delse, saasom hjemfaldne for Res-
tancer eller Misgeringer, blev
1744 ved off. Auktion bortsolgte til
Højstbydende med lige Ejendoms-
ret med de gamle Selvejergaarde;
dog naturligvis med Forbehold af
Fæsternes Rettighed for dem i Livs-
tid.

Kongens Kasse fik ved denne
Lejlighed en Indtægt af over 37000
Rdl., og Oberst Anker A. Schorr,
som gav Forslag om denne Opera-
tion, fik herfor en kgl. Gave af 4000
Rdl.

Der solgtes ialt 211 Gaarde, og
disses Hartkorn beløb sig ialt til
1535 Tdr. 3 Skp. De fleste af disse
kom i Fæsternes Hænder, men 41
Gaarde blev ved Auktionen tilstaaet
andre.

Blandt disse blev bl. a. „Simle-
gaard“ solgt for 758 Slettedaler til
Fæsteren Hans Kofod, og „Ham-
mersholm“ (Slottets Ladegaard), der
var paa 14 Tdr. 5 Skp. og forpag-
tedes af Vicekommandant Waldemar
Blinch for en aarlig Afgift til Kon-
gen af 20 Rdl. (senere forhøjet til
30), solgtes for 1275 Slettedaler og
2 Mk.

„Lehnsgaard“ i Østerlars, der eje-
des af Niels Juel, og 1687 mages-
skiftedes til Kongen, gled vistnok
ogsaa ved denne Lejlighed over paa
andre Hænder.

De mange Gaardsalg gav Anled-
ning til at den bornholmske Bonde-
stand begyndte at udnytte Jorden
bedre, Indbyggerantal og Velstand
tog til.

Paa Bornholm fandtes ikke nogen
Proprietærgaard, der var forsynet
med privilegeret eller med underlagt
Bøndergods. De saakaldte Proprietæ-
rtaarnes Rettigheder bestod i, at
der ikke af dem ydedes Skat eller
Kendelsespenge til Kongen. De svarede
ikke Ægter; deres Beboere
vare fritagne for personlig Krigs-
tjeneste, men ikke for Dragonhold,

og endelig nød Beboerne Skifteret-
lighed efter Gaardens Husmænd.

Af de saakaldte Frigaarde nød
Kongens Kasse ikke Landgilde, som
derimod svarede til visse private
Personer, som havde erhvervet sig
Ejendomsret til denne saakaldte Pro-
prietærskyld.

Denne Rettighed, at hæve Land-
gilde, Smør og Korn in natura, var
en „virkelig Herlighed“, som gav
gode og sikre Renter af den herfor
betalte Købesum. Undertiden til-
bagebetalte Gaardens Ejere denne
Rettighed. Frigaardenes Antal var
ialt 103.

Af Gildesboer eller Gildesjorder
havde de fleste Sogne et eller to.
Det var Jorder, hvis Fæstere eller
Brugere maatte svare et vist aarlig
Kvantum Øl, Brændevin, Tobak etc.,
som blev nydt af Sognets Bønder
eller Gildesbrødre paa visse aarlige
Samlingsdage.

Beneficent Gods var Præste- og
Degnegaarde samt nogle Kirkejorder
bestaaende af Ager og Engstykker.
Ligeledes havde Byfogderne nogle
mindre Stykker blandt Købstad-
jerne.

Rejs ud i Verden.

—0—

Landstingsmand, Admiral Rich-
lieu udtalte ved et Rusgilde i Stu-
dentforeningen forleden bl. a.:

„For en dygtig fuldt uddan-
net Handelsmand staar hele Verden
aaben, og der er Plads til mange,
og der er der altid gode Pladser til
de dygtige, energiske og loyale.

Over Indgangen til en stor Udstil-
ling i London, foranstaltet af den
engelske Regering for mange Aar
siden, saa jeg, at der stod „Englands
Størhed skyldes dets Pionerer“ —
se dette var en Indrømmelse, som
ikke mange Regeringer vilde gøre,
men den var sand, for det var alle
de mange dygtige, unge engelske
Handelsmænd, som i tidligere
Aar rejste ud i Verden, der
skabte de vidtstrakte Kolonier og
grundede Englands kolosale Han-
del, og det var ikke Regeringen,
som gjorde det, for Regeringer kom-
mer i saadanne Forhold i Reglen
bagefter og approprierer, hvad Lan-
dets Sønner har skabt.

Om hvor mægtig er ikke Tysk-
lands Handel og Industri bleven i
de sidste Aartier, efter at dets Søn-
ner, udrustede med udmærkede Han-
delskundskaber, begyndte at rejse
ud i Verden og sprede sig over alle
Lande og Have, og skabte en haard
Konkurrence til Englænderne, selv
i deres egne Kolonier.

Krigen har nu forandret meget i
disse Forhold, og dens Bitterhed vil
sikkert medføre, at der for en lang
Tid vil blive udmærkede Chancer
for dygtige, unge, danske Handels-
mænd rundt om i Verden; men de
tre Hovedsprog maa de kunne som
deres eget, saavel som Stenografi,
Maskinskrivning og alt, hvad en Han-
delskole kan lære dem; men kan

de det, saa ligger Verden ogsaa aaben for dem.

Jeg vil derfor sige til alle de unge som er til Stede heri Alten, og som ikke alt er slaaet ind paa en Vej, som binder dem til Hjemmet, der- som I føler Lyst og Mod og Kraft nok i Jer selv til at søge at bane Jer en Vej ude i den store Verden, arbejd saa med paa at faa en Handelshøjskole oprettet i Forbindelse med Universitetet hurtigst muligt, gaa ind i den, og naar I saa er lærdiguddannede, rejs saa ud i Verden, hvorhen eders Lyst kalder Eder, for der er Plads nok overall, og skab jer saa en Stilling, som kan blive til Gavn for Jer selv og for det Land, I tilhører.

Det vil naturligvis være nødvendigt at begynde nedenfra i et af Handelshusene derude; men med de Kundskaber, I vil være i Besiddelse af og ved Anvendelse af den nødvendige Arbejdsomhed, Udholdenhed og Loyallitet, saa vil Vejen hurtig gaa op efter, og den Dag vil saa snart komme, da I kan faa Foden under eget Bord, og da I vil kunne hejse vort Flag over eget Hus, og I vil saa komme til at se, at Handelen følger Flaget og Industrien Handelen, og at der ved Eders Virksomhed ude i Verden ogsaa kan skabes Arbejde og Underhold til den voksende Befolkning herhjemme.

Men en Ting maa I saa aldrig glemme, og det er det, som Cecil Rhodes' Fadersagde til Sønnen, da han rejste ud i Verden, han sagde: Du skal ikke rejse ud som Pilen, der forlader Buen for aldrig mere at vende tilbage til den, men Du skal ud som Bien, der flyver ud for at samle Honning, som den saa bringer tilbage til Kuben. Saaledes skal I ogsaa rejse ud, bringe den Honning, I samler, tilbage til det gamle Land, enten i Form af Udbytte af eders Arbejde eller i Form af indhøstede Erfaringer, som kan biive til Gavn for vort Samfund.

Kobberets Historie.

—o—

Kobber, dette for Tilvirkning af Ammunition saa vigtige Metal, var allerede tidlig kendt. Et særdeles rigt Bytte af Kobberredskaber har Ungarns forhistoriske Egne givet.

Anvendelsen af Kobber i den forhistoriske Tid var ogsaa mangfoldig. Af dette Metal lavede man saaledes Spjæn, Naale, Spjænder, Armbaand og andre Prydelser. Det var særlig i det forhistoriske Nordamerika, at Anvendelsen af Kobber var almindelig, og Metallet bearbejdedes af Indianerne med Køllemaling.

Sit Navn har Kobber af det assyriske Kipar, et Navn, der er ældre end Navnet paa Cypren, efter hvilken Metallet hos Romerne, der ligesom Grækerne hentede deres Kobber fra Cypren, fik Navnet Cyprum. Deraf er senere dannet cuprum, hvorfra det danske Kobber og det tyske Kupfer stammer. Ogsaa hos Hebræerne var Kobberet kendt, det var paa Overgangen til den historiske Tid. De fik Metallet fra Ægypten, hvor der i flere Egne af Landet fandtes Kobberlejer. Overordentlig rige Fund er gjort i de ældste kaldæiske Ruiner. Der fandt man Kobber sammen med Stenredskaber og gyldne Prydelser. Man har ogsaa her fundet kunstigt udførte Statuetter og udgravet en Kobberlanse af usædvanlige Dimensioner, der muligvis er forfærdiget Aar 4000 før Kristus.

I Spanien fandtes tidligt store Kobberbrud, medens man først i Midten af det sekstende Aarhundrede begyndte at udvinde Kobber i de engelske Bjerge. I Tyskland brød man først Kobbermalm for at ud-

vinde Sølv, og dette fandt Sted lige til det femtende Aarhundrede.

Hvad angaar Sverrig, opdagedes Falungruberne i Midten af det 14. Aarhundrede. Nogle ældre Privilegier end de, der udstedtes af Magnus Smek, er ikke kendt. Uhyre meget Kobber indvandt i ældre Tider, men Arbejdet blev drevet saa uforsigtigt, at der hyppigt indtraf store Skred. Det største af disse var den store Grubesammenstyrning i Aaret 1887, ved hvilken den saakaldte Sløtten opstod. Sløtten er en overordentlig stor Kløft paa 400 Meters Længde og 200 Meters Bredder. Før det store Skred gav Gruben uhorst meget Kobber, og der tilvirkedes lige til Karl den Tolvtes Tid op imod 200,000 Kilo, men efter den Tid kun Halvdelen.

Offentlige Forlystelser ved Fronten.

—o—

Overskriften er aldeles ikke nogen daarlig Spøg, i det hele taget slet ingen Spøg, men ramme- ste Alvor. I en Uges Tid her ude ved Fronten har jeg været flere Gange i Teatret, paa Variete eller til Concert end i flere Maanedes i Paris; jeg har overværet flere Sportspræstationer og læst flere Vittighedsblade, skriver en Korrespondent.

Paris og hele Frankrig er alvorlig. Fronten er glad og munter. I Paris spiller de fleste Teatre og Varieteer mindst 3—4 Gange om Ugen. Men baade Skuespillene og Revyerne er overvejende alvorlige og patriotiske. Og Pnblikum møder ikke talrigt frem.

Her ude ved Fronten spiller man alt andet end alvorlige Stykker — tværtimod gaar man end ikke af Vejen for den mest barokke og saftige Komik.

Man har begyndt at indføre godt Humør fra Fronten til Pairs og det Indre af Landet. I de sidste 6 Uger har man ladet Soldaterne rejse hjem paa en 4—5 Dages Permission, og de fører med sig store Ladninger af Spøg og godt Humør til dem derhjemme. Man har ogsaa i Paris arrangeret en Udstilling af de mange Aviser, der trykkes eller hektograferes ved Fronten.

Forleden fandtes der i „Le Journal“ en Artikel om „det sjette Vaaben“ — det glade, franske Humør, der holder sig lige friskt under Afrikas blytunge Sol som i Flanderns vandfyldte Skyttegrave.

Det allerstærkeste af mine Indtryk fra Fronten er ogsaa det uforanderlig glade Humør, som møder En overallt, lige fra Kasserne til Skyttegravene, ja endog paa Hospitalerne. De fleste Regimenter har et „fast“ Teater i sin Lejr — en Estrade under Tag, skjult for de fjendtlige Aeroplaner under et Par store Træer. Traditionerne fra „Zouavteatret“ under Sebastopols Belejring opretholdes med Glans.

En eller anden Slags Maler, kan lave Kulisser og Dekorationer, er altid ved Haanden, og ofte findes der ved Regimentet en eller flere professionelle Skuespillere eller Variete-Artister. Kun sjælden opfører man kendte Stykker; man foretrækker at skrive en Revy for sig selv, og har da en bekvem Lejlighed til at kritisere sine overordnede.

Forleden kom vi om Eftermiddagen til en lille By bag Fronten, hvor nogle Regimenter og en Generalstab har deres Kvarter. Der fik vi at vide, at der var reserveret os Pladser til en Forestilling i „Poilus Park“.

Forlystelses-Etablissementets Direktør tog imod os, en fed og gemnylig Doktor med Løjtnants-Epauletter. Han virkede ogsaa som Orkesterchef, d. v. s. han spillede paa

Klaveret, hvilket ikke var nogen helt let Opgave, efter som det øsregnede, og Instrumentet stod under aaben Himmel.

Regnen generede i øvrigt hverken Tilskuerne eller de optrædende i mindste Maade; fra Skyttegravene er man vandt til det, der er værre.

Det var en fuldstændig Variete-Forestilling. Inlet fattedes, hverken den lille Komiker i de alt for vide Klæder eller den lange, magre Komiker med de halvlange Bukser og Ærmer. End ikke Soldater-Komikeren savnedes. Der var ogsaa den smukke, patriotiske og sentimentale Tenorsanger, Reckkunstriere, Manden, der lader sig binde paa Hænder og Fødder og alligevel forstaar at gøre sig fri, samt den engelske Stepdanser. Denne sidste var uægtelig en Overraskelse. Direktør-Doktor-Pianisten kom frem og præsenterede ham som: „Vor engelske Ven Jim, der er kommen direkte fra sin Skyttegrav for at underholde os“.

Jim var i Khaki-Uniform og sang forskellige komiske Viser. Om de tilstedeværende forstod Finesserne, er tvivlsomt, men den „kære allierede“ fik voldsomt Bifald for sit gode Humør og sin Uniform.

Selvfølgelig er alle de Vittigheder, der serveres paa Soldater-Teatrene, ikke salonmæssige, med den gode, franske Smag holder strængt paa en vis Grænse, og Raaheder forekommer aldrig, selv om Spøgen gaar ud over Kejseren, Klownprinsen og den gamle fattige Franz Josephi.

Jeg tror, at den Armé, der ikke længere kan spøge, er dømt til Undergang. Men de franske Soldater, der kan holde Løjer med et nyt Vinterfelttog for Øje — dem kan man rolig stole paa.

Kartofler og Kartoffelmel.

—o—

Nok af Kartofler, Dyrtid paa Melet.

Vi meddelte forleden, at der af den ny Kartoffelavl antagelig vil blive et Overskud paa ca. 6 Millioner Tdr., naar de Kvanta Kartofler, der anvendes til Fortæring, Lægning, Tørring og Spiritusfabrikation, er regnet fra.

Der føres nu i alle Landets Blade en Diskussion om Anvendelsen af dette Overskud, som næppe helt kan anvendes til Opfødring. Fra forskellig Side henvender man sig til Regeringen om at faa Dispensationer fra Udførselsforbudet, og disse vil vel ogsaa nok blive givet. En anden Sag er det, om der bliver stort at tjene for Eksportørerne. I Tyskland har Avlen som her været saa rigelig, at man kan tage under Overvejelse, hvordan man bedst anvender Overskudet. I England er Prisen ret lav, og Amerika vil være et vanskeligt Marked at komme ind paa, da der af Frygt for Kartoffelsygdomme er strengere Bestemmelser end danske Kartofler i Aar kan opfylde.

Under disse Omstændigheder er det af Betydning at lægge Mærke til den høje Pris, hvori Kartoffelmel staar; og gaar man Statistiken igennem, ser man, at der af de 11 Millioner Tdr. danske Kartofler kun er beregnet ca. 100,000 Tdr. til Tørring.

Kartoffelmel koster — til Trods for den store Mængde danske Kartofler — 35 Øre Pundet. Grunden hertil er, at vi plejer at faa vort meste Kartoffelmel fra Tyskland, og naar der kun beregnes 100,000 Tdr. Kartofler til Tørring, viser det at vi heller ikke har belavet os paa at lave vort Kartoffelmel selv.

Her ligger dog sikkert en indbringende Forretning, som nogle af de foretagsomme Fabrikanter, der er dukket op under Krigen, skulde kaste sig over. K.

Selskabelig Forening

havde i Mandags en særdeles vellykket Aften. Hr. Skuespiller Bernt Jensen og Frue, der i de sidste Aar har plejet at læse op i Foreningen, havde paa Programmet Gustav Esmanns „Far og Søn“. Det morsomme Stykke, der indeholdt mange smaa, venskabelige Skoser, hostede megen Bifald. Aftenen sluttede med en lille Svingom.

Gudstjenester og Møder.

—o—

Søndag d. 31. Oktober

Allinge K. Kl. 9 $\frac{1}{2}$. Skrm. 9.

Ols Kirke Kl. 2 — 1 $\frac{1}{2}$.

Eftermiddag Kl. 6 Konfirmationsfest i Bethel i Olsker. Bogholder Rasmussen og Præsten taler.

Torsdag d. 4. Blaa Kors Møde i Allinge Menighedshjem Kl. 8.

Fredag d. 5. Udsalg i Sandvig Missionshus Kl. 3 (ikke om Onsdagen af Hensyn til Kirkeligt Landsforbunds Møde i Rønne.)

En ny Sending

af

Damekaaber og Ulsters

er hjemkommet.

Allid de sidste Nyheder i

Nordlandets Handelshus.

En Karl

16—18 Aar kan faa Plads paa Vøvergaard i Olsker.

En konfirmeret Dreng

kan faa Plads til 1. November paa Gothegaard i Klemensker.

Nogle Stykker

6 Ugers Grise

er til Salgs hos

Emanuel Madsen, 13. Pcl., Olsker.

Malt-Ekstrakt

fra Evers & Co. i $\frac{1}{4}$ og $\frac{1}{2}$ Glas og 3 kg. Dunke.

Mentol-Bolscher

i 10 og 25 Øres Daaser og løs Vægt.

Evers Maltøl

leveres efter Bestilling.

J. B. Larsen

Dame- og Herretøj

samt Gulvtæpper renses, presses og repareres godt og billigt.

Urmager Andersens Enke, Storegade, Allinge.

Nøddekærner

- Kokosmel -

anbefales.

J. B. Larsen.

Ønsker De

smukke og moderne Fotografier, da henvend Dem i Ateliéret ved Havnen. Endnu ingen Pristorand.

Billeder indrammes.

Telefon 4. Andr. Ipsen. Ateliéret ved Havnen.

Generalforsamling

afholdes i Allinge-Sandvig Haandværker- og Industriforening Fredag Aften den 29. Oktober d. A. Kl. 7 paa Teknisk Skole med følgende Dagsorden:

1. Beretning om Foreningens Virksomhed.
2. Det reviderede Regnskab oplæses til Godkendelse.
3. Valg af to Bestyrelsesmedlemmer og en Revisor, der efter Tur fratræder nemlig: d'Hrr. Malermester Carl Nielsen og With. Hansen, som Bestyrelsesmedlemmer, og Snedkermester Jul. Mortensen som Revisor.

Bestyrelsen.

En Kørepisk

er Lørdagen den 23. Oktober tabt paa Vejen fra Nordlandets Handelshus til Tejn eller paa anden Maade bortkommet i Nordlandsgaarden. Den reitsindige Finder bedes aflevere den i Nordlandet eller til undertegnede.

Avisbruger Julius N. Riis ved Tejn.

OLSKER.

Lørdagen den 13. November d. A. Efterm. Kl. 2 afholdes i Olsker Forsamlingshus Licitation over Skærve- slaaning og Kørsel til Kommunens Biveje.

Sogneraadet.

Sandvig Missionshus.

Det aarlige Udsalg afholdes Frø- dag d. 5. November (ikke Onsdag) Kl. 3. Pastor Høyrup taler.

MØBLER

repareres og poleres godt og billigt. J. Sonne. Søndergade, Allinge.

Gærol!

Diætisk Bagepulver.

1 Brev 10 Øre — 3 Breve 25 Øre, anbefales som det bedste.

I. B. Larsen.

Jord til Salgs.

Begge mine Jordlodder i Kjøret og paa Ledhøj et til Salgs paa gode Vilkaar. Areal ca. 7 Tdr. Ld. Henvendelse til Ejeren Stenværkøjer Wiberg eller E. Bohn.

En Last Gødningsskalk

ventes i næste Uge.

Bestillinger modtages gerne af Allinge Kolonial og -Produktforretning.

Batterier til Lommelamper

er altter paa Lager hos

M. C. Funch, Allinge.

Hvid

Stangsæbe

fortrinlig til Vask, 25 Øre pr. $\frac{1}{2}$ kg.

I. B. Larsen.

Extra god norsk Sild

er hjemkommen, og Prisen et meget billigt i hele Tdr. og Fjerdinge.

Allinge Kolonial og Produktforretning

Nyt kraftigt malet

Malt og bedste Humle

anbefales.

J. B. Larsen.

Nyt isl. Lammekød

fra Andelsslagterierne paa Island — stemplet og af ekstra Kvalitet.

Fineste afnakket Bildals Klipfisk 2—4 Pd. pr. Stk.

Ekstra gode

norske Spegesild

i Tønder og Fjerdinge.

20 Fjerdinge rigtig gode

Bornholmske Spegesild udbydes til Salg. Priserne ere pr. Kontant billigst.

Nordlandets Handelshus.

Frisklavet

BLOD-BUDDING

faas hos

I. B. Larsen.

Til Flyttedagen

bør De købe Deres Manufakturvarer hos os, da vi trods den stærke Prisstigning sælger næsten alle Artikler til de bekendte billige Priser.

Et stort Parti Fodtøj ekstra billigt.

Søndag den 7. November
er Forretningen aaben fra Kl. 4 Eftermiddag

Nordlandets Handelshus.

Eng. Damp- & Kakkelovnskul

samt Koks og Nøddekul anbefales.

Bestillinger modtages gerne.

Allinge Kolonial- og Produktforretning.

Til Skiftedagen

anbefaler

Magasin du Nord's Udsalg

sit store Udvalg i Kjolestoffer:

Blusliv fra 3 Kr. **Nederdele** fra 6 Kr.
Skindkraver, Korsetter, Handsker, Strømper,
Lommetørklæder, Underskjorter, Linned
Normalbenklæder, Underliv, Uldkløkker,
Uldtrøjer o. lign. til særlig lave Priser.

Herre-Lingeri!

Stort Udvalg i

Huer, Hatte, Kasketter, Seler, Sokker, Slips,
Handsker, Lommetørklæder, Kravetøj
til billigste Priser.

Magasin du Nord's Udsalg

ALLINGE.

Kunstgødning til Foraaret 1916!

Vi vil søge at faa Gødningspartierne hjem i Efteraaret og beder derfor om Bestillinger snarest muligt.

Prisen bliver ikke højere end som den bliver solgt til i Foraaret.

Nordlandets Handelshus.

Vor bekendte fine Kaffe

samt The, Chokolade og Cacao
anbefales det ærede Publikum.

NB. Chokolade og Cacao til gamle Priser.
Kaffe, altid friskbrændt og nymalet.

Allinge Kolonial- og Produktforretning.

Gode velrensede Kvaliteter af

Havre, Blandsæd, to og seksradet Byg

købes og betales med højeste Pris i

Nordlandets Handelshus.

De bekendte Røgrebe

„Bowek“

med Garanti samt ROEKNIVE i
forskellige Størrelser og Kvaliteter
anbefales fra

Allinge Kolonial- og Produktforretning.

Det bedste Bageriflormel til Hjemmebagning!

Dansk Rugsigtemel og groft ekstra Rugmel af tørret Rug har vi paa Lager, og sælger meget billigt. — Vi bytter ogsaa med gode sunde Kornvarer af alle Arter.

Nordlandets Handelshus.

Til Skiftedagen

er hjemme et meget stort Udvalg

Dame-Ulstre, Jaketter og Kaaber.

Det betaler sig at kende mine
Pristilbud, der efter Kvaliteten er
ekstra billige.

CHR. OLSEN,
MESSEN, ALLINGE.

Ejendom til Salg eller Leje

Det tidligere Afholdshotel i Allinge som er overtaget af Hypothekforeningen, er til Salg paa særdeles gunstige Betingelser.

Eventuelt kan Ejendommen faas til Leje. Nærmere ved Henvendelse til Branddirektør Bohm i Allinge, eller Sagfører Fr. Pihl i Rønne.

Jagt og Færdsel

med Skydevaaben aflyses paa Undertegnedes Grund i Olsker.

Heslegaard, Per Jensen, Lars Persen.

Chr. Olsen, MESSEN ALLINGE

32 Aars faglært Varekandskab.
Konstant Vareindkøb og meget
smaa Forretningsudgifter — er
gode Betingelser for Salg af
reelle Varer til virkelig billige
Priser.

Blusliv, uldne & flonel.
fra 3,75.

Færdige Kjoler,

uldne og Bomulds-
i fine Faconer og gode Stoffer.

Husholdnings-
Pynte- og Børneforklæder
fra 50 Øre.

Damelinned, Chemiser,
Benklæder.

Nattrøjer, Natkjoler,
Underlivira 75 Ø.

Vinterhandsker
i stort Farveudvalg.

Sorte Jørseyhandsker
og hvide, uldne, strikkede fra
50 Øre Parret.

Dame- og Herre-Skindhandsker
i hvide, sorte og kulørte Farver,
desuden ru og Vadskeskind.

Prøv mine Handsker, og
De vil blive stadig Kunde.

Senge, Servanter,
Dyner og Lagener
prima Varer.

Uld og renavskede uldne
strikkede Klude tages
i Bytte til højeste Priser.

Telefon Nr. 100.

Nu til Slagtetiden

ambetaler vi Husmødrene at købe hjemmelavede bornholmske Bygryn. Disse giver meget lækre Pøiser og Grød end som Gryu, der fabrikeres i andre Egne. — Priserne ere billige i

Nordlandets Handelshus.

De vil altid finde noget, der passer Dem

Spise-, Vand-

og Kaffe-
stetel

Stort Udvalg i Kopper til billige Priser.
Allinge Kolonial- & Produktforretning.

Omkring 1ste November ventes Damper til Rønne
hvorfra vi tilbyder:

Prima store Derbyshire Ovnkul a 340 Ø.
Ekstra engelske Smedekul a 380 Ø.

pr. Hektoliter plus Kørsel at ekspedere fra Allinge St. saalænge
der losses. — Netto Kontant.

I hele Vognladninger sælges efter Vægt til en lavere Pris.
Bestillinger modtages i

Nordlandets Handelshus.

Absolut bedste Kolonialvarer

til billigste Dagspriser anbefales.

Allinge Kolonial- & Produktforretning.

Code kantskaarne Brædder af alle Slags!

Torre, plojede, hovlede Brædder til Gulv, Loft m. m.

Torre rene Fyrrebrædder til Forarbejdning.

Torre Fyrreplanker Torre kløvede Fyrrebrædder.

Rigtig gode Udsknudsbrædder, baade 3/4" og 1" i forskellige
Længder og Bredder. **Tommer, Sparrer, Lægter.**

Alle Bestillinger, som ønskes sendt pr. Bane, ekspederer vi frit op-
kørt og læsset.

Netto Priser ere meget billige.

Nordlandets Handelshus.

Ekstragodt Krydderifedt

160 Øre pr. kg, ved 2 kg 150 Øre pr. kg, anbefales fra

Allinge Kolonial- og Produktforretning

Vi tilraader alle, som endnu ikke har forsynet sig med Vinter-
brændsel, at købe

prima Derbyshire Ovnkul og prima Ovn-Cinders

til Blanding og efter de Tilbud, som gives i disse Dage. Der er ingen
Anledning til at vente lavere Priser til denne Sæson.

Nordlandets Handelshus.

Sad Dem fotografere nul!

Visitbilleder 1/3 Dusin Kr. 2,50
— — — — — 4,00

Fotograf Alfred Kjølner.

Røget Hellefisk
er hjemkommet.

I. B. Larsen.

Markfrø til Foraaret 1916.

Ægte ungarsk **Lucerne** og ægte russisk **Rødklover** med store
Analysetal har vi sikret os og staar paa vort Lager. — Vi tilraader alle
Forbrugere at bestille heraf til Foraarslevering, thi sandsynligvis bliver
det uhyre svært at skaffe disse Sorter længere hen mod Sæsonen.

Bestillinger noteres i

Nordlandets Handelshus.

Største Udvalg.
Billigste Priser.

Allinge Kolonial- og Produktforretning.

Brødrene Anker Jernstøberi & Maskinfabrik

Telefon 2. Hasle Telefon 2.

Selvvandingsindlæg, Vand- & Aljepumper m. m.

Til Stegning og Baging

anbefales vort ekstragode Plantefedt.

NB. Husk vor ekstragode **Margarine Nr. 48** til 64 Øre pr. 1/2 kg

Aldeles fortrinlig til Bordbrug.

Allinge Kolonial- og Produktforretning.

Bornholms Spare- & Laanekasses

Afdeling i Allinge.

Kontortid: 10-12 og 2-4.

Modtager Indskud paa alm. Sparekassetilkaar til en Rente af 4 pCt. p. a., paa Folio til 2 pCt. p. a.

Cement, Tagpap,

Tag- og Staldvinduer, Murgryder, Fyrdøre, Riste og Renseluger anbefales til billigste Priser.

Allinge Kolonial- Produktforretning.

Køb Vintertøjet hos os!

Ægteblaa Sergesklædninger

til 26, 30, 35 og 40 Kr.

Kulorte Buchskinds-Klædninger

18, 22, 25, 30, 35 Kr.

Stortrøjer i flere Faconer

til 12, 14, 16, 20, 25 Kr.

Vinterfrakker og Ulsters

til 22, 25, 30, 35 Kr.

Arbejdsbluser fra 250 Øre,

Arbejdsbenklæder fra 200 Øre.

**Uldveste, Skindveste, Gensere, Skjorter, Uldtrøjer,
Underbenklæder, Strømper, Socker.**

Toget afgaar

Søgnedage:

Sandvig-Rønne.

Fra Sandvig	7 ⁰⁰	10 ¹⁵	3 ³⁰	7 ⁵⁵
Allinge	7 ⁰⁵	10 ²⁰	3 ³⁵	8 ⁰⁰
Tein	7 ¹⁰	10 ²⁵	3 ⁴⁰	8 ⁰⁵
Rø	7 ¹⁵	10 ³⁰	3 ⁴⁵	8 ¹⁰
Klemensker	7 ²⁰	10 ³⁵	3 ⁵⁰	8 ¹⁵
Nyker	8 ¹⁰	11 ²⁵	4 ⁴⁰	9 ⁰⁵
Til Rønne	8 ²⁰	11 ³⁵	4 ⁴⁷	9 ¹⁵

Rønne-Sandvig

Fra Rønne	7 ¹⁵	10 ³⁰	3 ³⁰	8 ¹⁵
Nyker	7 ²⁰	10 ³⁵	3 ³⁵	8 ²⁰
Klemensker	7 ²⁵	10 ⁴⁰	3 ⁴⁰	8 ²⁵
Rø	8 ¹⁴	11 ²⁷	4 ³²	9 ¹¹
Tein	8 ²⁰	11 ³³	4 ³⁸	9 ¹⁷
Allinge	8 ²⁵	11 ³⁸	4 ⁴³	9 ²²
Til Sandvig	8 ⁴⁵	12 ¹²	5 ⁰⁷	9 ⁴⁵

Søn- og Helligdage.

Sandvig-Rønne.

Fra Sandvig	8 ⁴⁵	1 ¹⁰	6 ⁰⁰	7 ⁵⁵
Allinge	8 ⁵⁰	1 ¹⁵	6 ⁰⁵	8 ⁰⁰
Tein	9 ⁰⁰	1 ²⁵	6 ¹⁵	8 ¹⁰
Rø	9 ¹⁰	1 ³⁵	6 ²⁵	8 ²⁰
Klemensker	9 ²⁰	1 ⁴⁵	6 ³⁵	8 ³⁰
Nyker	10 ¹⁰	2 ³⁵	7 ³⁰	9 ⁰⁵
Til Rønne	10 ²⁰	2 ⁴⁵	7 ⁴⁰	9 ¹⁵

Rønne-Sandvig

Fra Rønne	9 ¹⁰	1 ³⁰	4 ⁰⁰	8 ¹⁵
Nyker	9 ¹⁵	1 ³⁵	4 ⁰⁵	8 ²⁰
Klemensker	9 ²⁵	1 ⁴⁵	4 ¹⁵	8 ³⁰
Rø	9 ⁴⁰	2 ⁰⁰	4 ³⁰	8 ⁴⁵
Tein	10 ¹⁰	2 ³⁰	5 ⁰⁰	9 ¹⁵
Allinge	10 ¹⁵	2 ³⁵	5 ⁰⁵	9 ²⁰
Sandvig	10 ³⁰	3 ⁰⁰	5 ³⁰	9 ⁴⁵

Havde han nu ogsaa glemt den?

—o—

Paa Sygehuset i en mindre Købstad blev en Mand opereret for Blindtarmsbetændelse, skriver „Midtelfart Venstreblad“. Da han vaagnede af Bedøvelsen, fandt han sig liggende i en Stue, hvor der var to andre Patienter. Han vendte udmattet sit Ansigt mod den ene og spurgte med svag Stemme:

„Er De opereret?“

„Ja — for Blindtarmsbetændelse.“

„Er det gaaet godt?“

„Ja, jeg kunde allerede have været næsten rask, hvis ikke Doktoren havde glemt en Tot Vat inden i mig, men i Gaar maatte han aabne Saa-retfor at faa den ud.“

Den ny Patient saa betænkelig ud ved den Oplysning og vendte sig til sin anden Lidelsesfælle:

„Er De ogsaa opereret?“

„Ja — jeg havde Blindtarmsbetændelse.“

„Hvordan befinder De Dem saa nu?“

„Jo, Tak — jeg kunde have haft det meget bedre, men Doktoren glemte en Pincet i min Mave, og saa maatte han skære mig op igen.“

I det samme blev Døren til Stuen revet op, og Doktoren raabte, idet han kiggede ind i Stuen:

„Hvor i Alverden har jeg lagt min Hat?“

Da fo'r den ny Patient ud af Sengen og hoppede rædselsslagen ud gennem Vinduet.

Motiv efter Heine.

—o—

Vi korte alene den hele
Nat i en Postkaret,
tæt klyngede til hinanden
— aa, hvor har vi spøgt og leet,

Men du, hvor blev vi forlegne
ved Morgenens første Skær
— thi mellem os i Vogrien
sød Amor som blind Passager.

Christian Jørgensen.

Heinestemning.

—o—

Aa, kæreste, læg din Haand paa min Barm
og hør derinde den travle Larm!
Der bor en Tommermand arg og ond —
paa min Liggiste tømrer han hver en Stund.

Han hamrer og banker ved Nat og Dag,
jag vækkes af Sovn ved hans tunge Slag.
Tommermand, gør dog dit Værk i en Fart,
at jeg kan komme til Hvile snart.

Chr. Jørgensen.

Kakkelovne og Komfurer

fra

Bornholms Maskinfabrik, Rønne.

anbefales til Fabrikens Priser. Rabat for Kontant.

Endvidere anbefales Kakkelovnsrør, Riste og Komfurringe samt Ildfast Ler og Sten.

Allinge Kolonial- og Produktforretning.

Deres Vinter-Fodtøj

køber De bedst og billigst i

C. Larsens Skotøjsforretning, Allinge.

Telefon 104.

Kjole- & Bluselivstoffer

er nu paa Lager i mange Nyheder
til smaa Priser.

Nordlandets Handelshus.

Vi anbefaler til bill. Dagspris

Majsskraa - Blandskraa

stor og smaa Majs - Soyakager og Soyaskraa
Bomuldsfrøkager - Hvedeklid og Hvedeklidmelasse
Glutenfoder og Hvedestromel.

NB. Gode sunde Sædvarer tages i Bytte.

Allinge Kolonial- og Produktforretning.

Hatte og Huer

Største Udvalg i

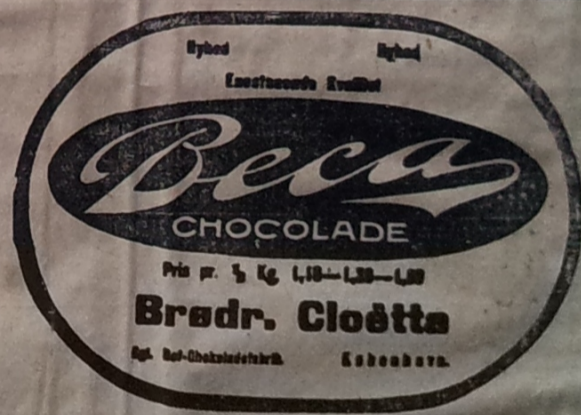
Nordlandets Handelshus.

Saltglasserede

Grise- og Svinetrug, Krybber og Rør

er altid paa Lager og anbefales til billigste Priser.

Allinge Kolonial- og Produktforretning.

Brødr. Cløtts

Ap. Hof-Chokoladefabrik København.

Kaaber

Et Parti Kaaber, Ulsters og Klædesfrakker er hjemkommet og sælges uhørt billigt.

Endnu haves en Del Gummifrakker til de gamle Priser.

Nordlandets Handelshus.

Husk vort velassorterede

Trælaster-Lager!

komme Tilbud, og vi er til Tjeneste.

Allinge Kolonial- og Produktforretning.